

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-74>

УДК 657.1:658.115

Беженар Альона Юріївна

аспірантка,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9730-5585>**Alona Bezhenar**

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF THE USE OF NON-CURRENT ASSETS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Анотація. Стаття присвячена розробці організаційно-методичного забезпечення аналізу ефективності використання необоротних активів в закладах вищої освіти. Ідентифіковано необоротні активи, які забезпечують освітній процес ЗВО, а саме: основні засоби; нематеріальні активи; незавершені капітальні інвестиції. Запропоновано здійснювати організацію аналізу ефективності використання необоротних активів ЗВО, які забезпечують освітній процес шляхом реалізації таких етапів, як: постановка цілей аналізу, ідентифікація об'єктів аналізу, розробка методики аналізу, організація збору інформації для аналізу, аналіз і обробка отриманих даних, інтерпретація результатів аналізу, прийняття управлінських рішень. Розроблено інтегральний індекс оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО.

Ключові слова: необоротні активи, навчальний процес, матеріально-технічна база, аналіз, ефективність, заклади вищої освіти.

Summary. The article is devoted to the development of organizational and methodological support for analyzing the efficiency of use of non-current assets in higher education institutions. The author identifies the non-current assets that ensure the educational process of higher education institutions, namely: fixed assets (buildings and structures, educational equipment and machinery, furniture and inventory, vehicles, special purpose objects, etc.); intangible assets (copyright and related rights, software, databases and information resources, intellectual property of an educational institution, digital educational technologies); capital investments in progress (costs of acquisition, renewal, modernization of non-current assets that ensure the educational process). The author proposes to organize the analysis of the efficiency of use of non-current assets of higher education institutions that provide the educational process by implementing such stages as: setting the objectives of the analysis, identifying the objects of analysis, developing an analysis methodology, organizing the collection of information for analysis, analyzing and processing the data obtained, interpreting the results of the analysis, and making management decisions. An integral index for assessing the efficiency of the use of non-current assets that ensure the educational process of higher education institutions has been developed using the formula $I_{na} = 0.88 \cdot I_{fa} + 0.04 \cdot I_{ia} + 0.08 \cdot I_{cip}$ (I_{na} is the index for assessing the efficiency of the use of non-current assets that ensure the educational process of higher education institutions; I_{fa} is the index for assessing the efficiency of the use of fixed assets that ensure the educational process; I_{me} is the index for assessing the efficiency of the use of intangible assets that ensure the educational process of higher education institutions; I_{bat} is the index for assessing the efficiency of the use of non-current assets that ensure the educational process of higher education institutions).

Keywords: non-current assets, educational process, material and technical base, analysis, efficiency, higher education institutions.

Постановка проблеми. Ефективне використання необоротних активів є ключовим фактором забезпечення якісного навчального процесу в закладах вищої освіти (ЗВО). Існуючі підходи щодо аналізу ефективності використання необо-

ротних активів є недостатньо адаптованими до сучасних умов діяльності ЗВО. У більшості ЗВО України наразі відсутня уніфікована методика або нормативно-затверджений підхід щодо оцінювання ефективності використання необоро-

них активів (будівель, споруд, обладнання, тощо). Такий стан ускладнює об'єктивне прийняття управлінських рішень щодо утримання, модернізації, використання необоротних активів; оцінку реальної доцільності використання наявного майна; планування потреб у капітальних інвестиціях або їх оптимізацію; забезпечення прозорості та ефективності використання державних коштів. Виділення необоротних активів, які безпосередньо використовуються для забезпечення навчального процесу, є доцільним кроком для підвищення прозорості й ефективності управління майном ЗВО. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці організаційно-методичного забезпечення аналізу ефективності необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему організаційно-методичного забезпечення аналізу ефективності використання необоротних активів досліджували багато вчених, зокрема такі науковці, як: Пушкар І.В. [1] виділяє чотири етапи аналізу: детальний збір; аналіз отриманої інформації (аналіз ефективності використання об'єктів основних засобів, коефіцієнт їхнього оновлення та вибуття, коефіцієнт приросту, зносу, технічної придатності, аналіз забезпеченості підприємства основними засобами у цілому, структура, стан, рух та результати факторного аналізу); узагальнення отриманих результатів аналізу; безпосереднє представлення отриманих заключень керівництву підприємства та подальша розробка і складання певних рекомендацій і планів для можливого підвищення ефективності використання основних засобів як основних складових необоротних активів; Лопатовська, О., Нікольчук, Ю., Бондарук, С. [2], які зазначали, що усім суб'єктам господарювання, які володіють виробничими і невиробничими основними засобами, варто не тільки їх періодично оновлювати для збільшення періоду активної віддачі, а й також сприяти активному їх використанню не лише у перший рік експлуатації, а і у наступних періодах, а цього можна досягти в результаті застосування переважно інтенсивних методів, що особливо актуально в сучасних умовах дефіциту фінансових та капітальних інвестицій; Кузьмін О. [3] наголошував на необхідності проведення аналізу ефективності основних фондів, за таким показником, як: «фондовіддача», «фондомісткість» та «фондоозбросність», що характеризують ефективність задіяних основних фондів.; Маренич Т.Г. [4] стверджував, що комплексна система показників дозволить врахувати одночасно комплекс чинників, які прямо впливають на ефективність використання засобів, вести цілеспрямовану роботу по повному використанню наявних основних засобів, підвищенню потенціалу їх потужностей і в кінцевому підрахунку по підвищенню фондовіддачі.

Незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених питанням аналізу необоротних активів, подальші дослідження залишаються актуальними через необхідність розробки організаційно-методичного забезпечення для аналізу ефективності використання необоротних активів у закладах вищої освіти, зокрема в контексті оптимізації управління ними та підвищення їх ефективності у навчальному процесі.

Метою статті є розробка організаційно-методичного забезпечення аналізу ефективності використання необоротних активів в закладах вищої освіти та запропонувати застосування інтегрального індексу оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підвищення ефективності та якості навчального процесу ЗВО необхідно забезпечити якісними та потужними необоротними активами. Основними напрямками забезпечення необоротними активами є їх оновлення, модернізація, автоматизація, раціональне використання та контроль. Оновлення необоротних активів з урахуванням сучасних запитів споживача (студента) позитивно вплине на конкурентоспроможність ЗВО, що призведе до збільшення кількості студентів, та відповідно до збільшення обсягу доходів від наданих освітніх послуг.

В ЗВО необоротні активи включають такі елементи як основні засоби, нематеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції. Враховуючи, що основною діяльністю ЗВО є надання освітніх послуг, у тому числі платних, важливого значення набуває забезпечення цієї діяльності якісною матеріально-технічною базою. Наявність сучасних, технологічно оснащених навчальних приміщень, лабораторій, комп'ютерних класів та іншого спеціалізованого обладнання є однією з ключових умов: конкурентоспроможності ЗВО на ринку освітніх послуг; привабливості для абітурієнтів та їхніх батьків; забезпечення високої якості підготовки фахівців.

Якісне матеріально-технічне забезпечення, яке забезпечує освітній процес ЗВО, включає: навчальні корпуси, аудиторії, лекційні зали; спеціалізовані лабораторії, майстерні, дослідницькі центри; комп'ютерну техніку, мультимедійне обладнання; меблі та інші засоби організації освітнього простору; навчальні прилади, стенди, макети, тренажери тощо.

Їх наявність, стан і рівень використання прямо впливають на: якість освітнього процесу та його відповідність сучасним вимогам; здатність закладу впроваджувати нові освітні технології та інновації; практичну підготовку студентів відповідно до потреб ринку праці; рівень зацікавленості абітурієнтів і викладачів у виборі ЗВО.

У зв'язку з цим ефективне управління саме цією категорією активів має бути пріоритетним завданням для ЗВО. Це передбачає облік та аналіз ефективності їх використання, зокрема оцінки технічного стану, ступеня завантаженості, відповідності освітнім програмам та потребам студентів.

В економічній літературі процедури аналізу необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО чітко не визначені. Висновки про непридатність основних засобів до подальшої експлуатації базуються на інформації про стан об'єкта та строки його корисного використання. Аналіз об'єктів нематеріальних активів, практично не проводиться. У балансі вони відображаються за первісною вартістю, також більшість ЗВО не встановлює терміни їх корисного використання. Аналіз ефективності використання незавершених капітальних інвестицій, які забезпечують освітній процес ЗВО є малодослідженою темою, хоча його значущість у фінансовому управлінні бюджетними коштами є надзвичайно високою.

Створення умов розвитку ЗВО через підвищення ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес можливе в процесі інтенсифікації відтворення за результатами виконання чітких аналітичних процедур кожного об'єкта необоротного активу, які в роботі поділено на: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції (поточні та накопичені) [4].

Кожен аналітичний процес починається із раціонально побудованої організації. В економічній літературі сутність поняття «організація аналізу», чітко не визначено. Організацію аналітичної роботи в загальному розумінні слід трактувати як процес опрацювання загальних засад і порядку проведення аналізу, планування роботи за окремими етапами його здійснення; розробки матеріального, методичного та наукового порядку забезпечення; загальне керівництво, прийомів виконаних аналітичних робіт, їх оформлення та контролю за впровадженням запропонованих заходів у діяльності ЗВО [5].

Відповідно, організація аналітичної роботи є системою раціональних координуваних дій, спрямованих на комплексне вивчення господарської діяльності аналізованого суб'єкта і його окремих структурних підрозділів. Комплексність та системність організації аналітичних робіт забезпечується через планування, тобто складання комплексного плану організації всієї аналітичної роботи та планів для окремого виду аналізу, включеного до комплексного плану.

Під «організацією аналізу необоротних активів» запропоновано розуміти процес планування, підготовки та виконання аналітичної роботи з метою оцінки ефективності використання необоротних активів ЗВО (основних засобів, нематері-

альних активів, незавершених капітальних інвестицій (поточні та накопичені), які забезпечують освітній процес, виявленні причинно-наслідкових зв'язків і формування висновків для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Організацію аналізу ефективності використання необоротних активів ЗВО, які забезпечують освітній процес запропоновано здійснювати шляхом проходження таких етапів, які згруповано на рис. 1.

Як видно, організацію аналізу ефективності використання необоротних активів ЗВО, які забезпечують освітній процес поділено на сім етапів, які передбачають: постановка цілей аналізу, ідентифікація об'єктів аналізу, розробка методики аналізу, організація збору інформації для аналізу, аналіз і обробка отриманих даних, інтерпретація результатів аналізу, прийняття управлінських рішень.

Інформаційне база аналізу необоротних активів є системою даних та способів їх опрацювання з метою оцінювання стану, руху, забезпеченості та ефективності використання необоротних активів бюджетних установ та пошук шляхів їх удосконалення [4].

Система інформаційного забезпечення аналізу необоротних активів бюджетних установ передбачає опис таких позицій:

- переліку інформаційних одиниць або сукупностей показників для аналізу необоротних активів бюджетних установ;
- структури інформації, закономірностей її формування та використання, тобто правил розрахунку показників і змісту документів, що містять ці показники;
- напрямів руху інформації, стосовно: потоків інформації, схем документообігу та інформаційних моделей узагальнення даних про необоротні активи [7].

Аналіз необоротних активів бюджетних установ базується на різних видах інформації, а саме: плановій (кошторисній), обліково-звітній та обліковій інформації. До планової інформації відносяться дані кошторисів, змін до них, стратегічних планів бюджетних установ. Кошторис є основним плановим документом, за яким можливо проаналізувати обсяги доходів та витрат, спрямованих на необоротні активи в частині капітальних видатків.

Обліково-звітна інформація формується в системі бухгалтерського обліку та звітності бюджетних установ, зокрема відображається в первинних документах, фінансовій звітності, бюджетній звітності, статистичній звітності та податковій звітності. Первинний документ містить відомості про господарську операцію, пов'язану із первісним та подальшим визнанням необоротних активів. Своєю чергою облікова інформація поділяється на: фінансову, бюджетну, статистичну

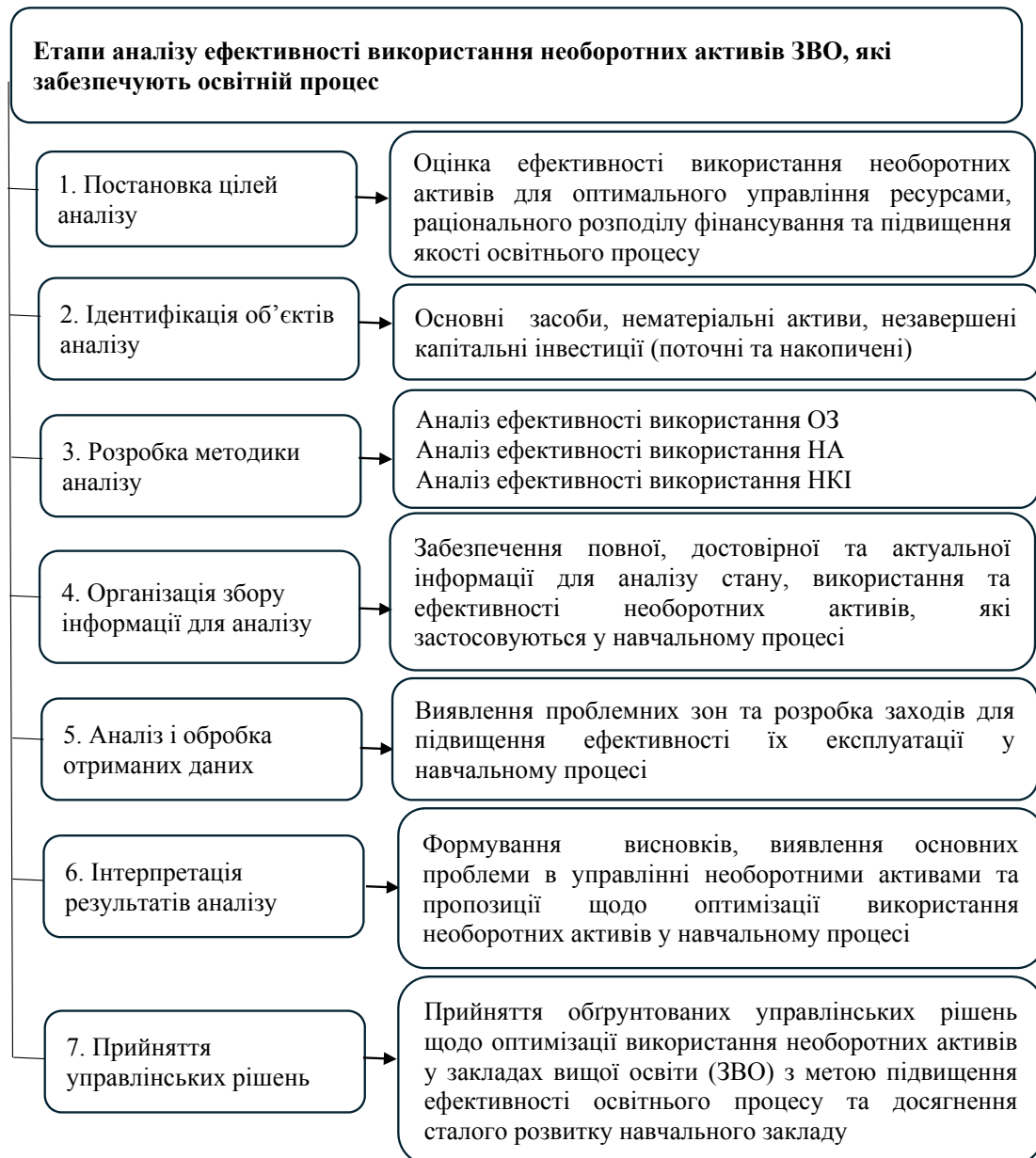

Рисунок 1 – Етапи організації аналізу ефективності використання необоротних активів ЗВО, які забезпечують освітній процес

Джерело: узагальнено автором на основі [4; 6]

та податкову, яка відображається у різних видах звітності. Також важливо урахувати нефінансову інформацію, яка узагальнюється в управлінській звітності, а також необлікову інформацію, яка наводиться у законодавчо-нормативних актах; господарсько-установчих документах (договорах, рішеннях господарського суду), листуванні з організаціями, замовниками, субпідрядниками, поставальниками, державними органами; протоколів зборів трудового колективу, виробничих нарад, профспілкових та інших громадських організацій.

Для ідентифікації об'єктів необоротних активів, які призначені для забезпечення навчального процесу пропонується їх розглядати в частині їх

складових та груп, де складовими необоротних активів є: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції (поточні та накопичені). В табл. 1 ідентифіковано об'єкти необоротні активи, які забезпечують освітній процес ЗВО в частині їх складових.

В ЗВО найбільш важлива складова необоротних активів, які забезпечують освітній процес є основні засоби, які включають: будівлі та споруди, навчальне обладнання та техніка, меблі та інвентар, транспортні засоби, об'єкти спеціального призначення, інші. Також у забезпеченні навчального процесу використовуються нематеріальні активи, такі як: авторські та суміжні

права, програмне забезпечення, бази даних та інформаційні ресурси, інтелектуальна власність навчального закладу, цифрові освітні технології. Зазначені складові необоротних активів можуть оновлюватись, виготовлятись, модернізуватись, тоді виникають незавершені капітальні інвестиції, які витрачаються на основні засоби або нематеріальні активи, які забезпечують освітній процес.

Щоб проаналізувати ефективність використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес необхідно оцінити, наскільки ефективно ЗВО використовує основні засоби, нематеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції.

В економічній літературі існують різні підходи при розробці методики аналізу ефективності використання необоротних активів. Вони ґрун-

Таблиця 1 – Ідентифікація об'єктів необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО в частині їх складових та груп

Складові необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО	Групи необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО	Об'єкти необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО
1	2	3
ОСНОВНІ ЗАСОБИ	Будівлі та споруди	• Навчальні корпуси, аудиторії, лекційні зали • Лабораторні приміщення та науково-дослідні центри • Гуртожитки, бібліотеки, архіви • Спортивні комплекси, актові зали
	Навчальне обладнання та техніка	• Комп'ютерне обладнання (ПК, сервери, інтерактивні дошки) • Лабораторне обладнання (мікроскопи, хімічні реактиви, технічні стенди) • Аудіо- та відеопаратура (проектори, камери, мікрофони) • Офісна техніка (принтери, сканери, копії)
	Меблі та інвентар	• Парти, столи, крісла, дошки • Шафи, стелажи, архівні системи
	Транспортні засоби	• Автобуси для студентських перевезень • Службовий транспорт для навчальних експедицій
	Об'єкти спеціального призначення	• Навчально-виробничі майстерні, полігони • Наукові лабораторії
	Інші основні засоби	• Інші основні засоби, які забезпечують освітній процес ЗВО
НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ	Авторські та суміжні права	• Навчальні та наукові матеріали (підручники, методичні посібники, навчальні програми) • Мультимедійні ресурси (аудіокурси, відеолекції, інтерактивні навчальні платформи) • Авторські права на розробки викладачів (інноваційні освітні методики, навчальні курси)
	Програмне забезпечення	• Ліцензійні ОС та офісні програми (Windows, Microsoft Office, Google Workspace) • Спеціалізоване навчальне ПЗ (AutoCAD, MATLAB, SPSS, 1C) • Платформи для онлайн-навчання (Moodle, Coursera, Zoom, Google Classroom)
	Бази даних та інформаційні ресурси	• Електронні бібліотеки та каталоги (Scopus, Web of Science, Springer, EBSCO) • Освітні репозитарії (архіви наукових публікацій, дипломних робіт) • Статистичні та аналітичні бази даних (економічні, демографічні, соціологічні дані)
	Інтелектуальна власність навчального закладу	• Запатентовані технології та винаходи (результати наукових досліджень) • Ліцензії та дозволи на освітню діяльність • Фірмові стилі, логотипи та брендинг закладу освіти
	Цифрові освітні технології	• Хмарні сервіси та платформи (Google Drive, OneDrive, корпоративні LMS) • Віртуальні лабораторії та симулятори (VR/AR для навчальних експериментів) • Системи управління навчальним процесом (електронні журнали, CRM для студентів)

Закінчення таблиці 1

1	2	3
НЕЗАВЕРШЕНІ КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ		
Поточні незавершені капітальні інвестиції	Поточні капітальні інвестиції, які понесені на оновлення та модернізацію основних засобів	• Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію будівель та споруд • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію навчального обладнання та техніки • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію меблів та інвентарю • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію транспортних засобів • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію інших основних засобів
	Поточні капітальні інвестиції, які понесені на оновлення та модернізацію нематеріальних активів	• Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію авторських та суміжних прав • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію програмного забезпечення • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію інтелектуальної власності • Поточні капітальні інвестиції, які понесені на придбання, створення, оновлення та модернізацію цифрових платформ
Накопичені незавершені капітальні інвестиції	Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на оновлення та модернізацію основних засобів	• Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію будівель та споруд • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію навчального обладнання та техніки • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію меблів та інвентарю • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію транспортних засобів • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію інших основних засобів
	Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на оновлення та модернізацію нематеріальних активів	• Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію авторських та суміжних прав • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію програмного забезпечення • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію інтелектуальної власності • Накопичені капітальні інвестиції, які понесені на створення, оновлення та модернізацію цифрових платформ

Джерело: розроблено автором

туються на різних методах оцінки та враховують як фінансові, так і нефінансові аспекти використання активів. Основні підходи включають: класичний фінансовий підхід, який базується на використанні фінансових коефіцієнтів та показників ефективності, які відображають результативність використання необоротних активів [8]; функціональний підхід, який розглядає ефективність використання активів у розрізі їх реального функціонування та продуктивності [9]; системний підхід, який розглядає необоротні активи як частину системи ресурсного забезпечення підприємства та взаємозв'язок між їх використанням і фінансовими, операційними, технологічними та організаційними чинниками [3].

За результатами дослідження можна зробити висновки, що аналізувати ефективність використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО потрібно одночасно з усіх аспектів використання, а це можливо реалізувати за допомогою інтегрального методу оцінки ефективності використання необоротних активів. Інтегральний метод дозволяє оцінити ефективність використання необоротних активів ЗВО на основі комплексного показника, що враховує різні аспекти їх використання (фінансовий, технічний, виробничий) [3].

У зв'язку з цим, пропонуємо аналіз ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО здійснювати

за допомогою інтегрального індексу оцінки ефективності використання необоротних активів (I_{na}), який пропонуємо побудувати за допомогою часткових індексів, а саме:

- індекс оцінки ефективності використання основних засобів, які забезпечують освітній процес ЗВО/ Index of efficiency of fixed assets (I_{fa});
- індекс оцінки ефективності використання нематеріальних активів, які забезпечують освітній процес / Index of efficiency of intangible asset (I_{ia});
- індекс оцінки ефективності використання незавершених капітальних інвестицій, які забезпечують освітній процес / Index of efficiency of capital investments in progress (I_{cip}).

Для кожного часткового індексу необхідно встановити коефіцієнт ваговості (ω_i), які визначають важливість кожного показника у формуванні інтегрального показника ефективності використання необоротних активів. Коефіцієнт ваговості можна розрахувати за різними підходами, серед яких найбільш доцільним є визначення питомої ваги складових необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО, тобто необхідно провести структурний аналіз необоротних активів ЗВО.

Методика розрахунку передбачає визначення питомої ваги за видами необоротних активів за 2019–2023 рр., розрахунок середнього значення та визначення коефіцієнта ваговості.

Коефіцієнт ваговості розраховується за наступною формулою:

$$\omega_i = \frac{W_i}{\sum W_i} \quad (1)$$

де:

- ω_i – ваговий коефіцієнт і-го показника,
- W_i – сума балів, присвоєних і-му показнику,
- $\sum W_i$ – загальна сума балів для всіх показників.

Структурний аналіз необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО проілюстровано в табл. 2.

За результатами розрахунку отримано такі коефіцієнти ваговості до складових необоротних активів: основні засоби (0,88), нематеріальні активи (0,04), незавершені капітальні інвестиції (0,08).

Таким чином, можна побудувати інтегральний індекс оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО за формулою, яка наведена нижче

$$I_{na} = 0,88 \cdot I_{fa} + 0,04 \cdot I_{ia} + 0,08 \cdot I_{cip} \quad (2)$$

де I_{na} – індекс оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО;

I_{fa} – індекс оцінки ефективності використання основних засобів, які забезпечують освітній процес ЗВО;

I_{me} – індекс оцінки ефективності використання нематеріальних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО;

I_{bat} – індекс оцінки ефективності використання незавершених капітальних інвестицій, які забезпечують освітній процес ЗВО.

Якщо значення інтегрального індексу оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО > 1 це свідчить про те, що ЗВО має високу ефективність використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО. Показник вище 1 означає, що ЗВО досягає кращих результатів у використанні необоротних активів, ніж прийнятий норматив чи порівняльний стандарт; ЗВО ефективно використовує свої ресурси, що сприяє оптимальному обсягу вироблених освітніх послуг при заданих витратах; ЗВО має постійне оновлення та модернізує необоротні активи, оптимізує амортизаційну політику та забезпечує навчальний процес з використанням належного сучасного обладнання.

Висновки. У результаті дослідження було розроблено організаційно-методичне забезпечення аналізу ефективності використання необоротних

Таблиця 2 – Структурний аналіз необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО за 2019–2023 рр.

Необоротні активи	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Середнє значення	Коефіцієнт ваговості
	Питома вага, %	Питома вага, %	Питома вага, %	Питома вага, %	Питома вага, %	Питома вага, %	Питома вага, %
Основні засоби	0,92	0,89	0,85	0,87	0,85	0,88	0,88
Нематеріальні активи	0,02	0,03	0,05	0,04	0,06	0,04	0,04
Незавершені капітальні інвестиції	0,06	0,08	0,1	0,09	0,09	0,08	0,08
Всього	1	1	1	1	1	1	1

Джерело: сформовано на основі [10]

активів у ЗВО. Визначено ключові необоротні активи, що забезпечують освітній процес, а саме: основні засоби (будівлі та споруди, навчальне обладнання та техніка, меблі та інвентар, транспортні засоби, об'єкти спеціального призначення, інші); нематеріальні активи (авторські та суміжні права, програмне забезпечення, бази даних та інформаційні ресурси, інтелектуальна власність навчального закладу, цифрові освітні технології); незавершені капітальні інвестиції (витрати на придання, оновлення модернізацію необоротних активів, які забезпечують освітній процес). Запропоновано поетапний підхід до проведення аналізу, що охоплює постановку цілей, ідентифікацію об'єктів, розробку методики, збір та обробку інформації, інтерпретацію результатів і прийняття управлінських рішень.

Розроблено інтегральний індекс оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО. за формулою $I_{na} = 0,88 \cdot I_{fa} + 0,04 \cdot I_{ia} + 0,08 \cdot I_{cip}$ (I_{na} – індекс оцінки ефективності використання необоротних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО; I_{fa} – індекс оцінки ефективності використання основних засобів, які забезпечують освітній процес; I_{me} – індекс оцінки ефективності використання нематеріальних активів, які забезпечують освітній процес ЗВО; I_{bat} – індекс оцінки ефективності використання незавершених капітальних інвестицій, які забезпечують освітній процес ЗВО). Запропонований індекс дозволяє комплексно оцінити рівень використання ресурсів, які забезпечують освітній процес, і є дієвим інструментом управлінського аналізу в системі вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Пушкар, І.В., Йожикова І. Організаційні аспекти аналізу використання основних засобів підприємства. XVIII International scientific and practical conference «Innovations in Scientific Research: World Experience and Realities» (April 10–12, 2024) Riga, Latvia. International Scientific Unity, 2024. 231 p.
2. Лопатовська, О.О., Ю.М. Нікольчук, і С.Р. Бондарук. Основні засоби підприємства: методика аналізу та ефективність використання. *Трансформаційна економіка*. 2023. Вип. 5 (05). С. 75–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-13>
3. Кузьмін О. Економічна ефективність використання основних засобів підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2020. № 20(9). С. 240–245
4. Маренич Т.Г. Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05
5. Томчук О.Ф. Теоретичні аспекти системи аналітичного забезпечення. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 35. С. 484–492
6. Дробязко С.І., Конопля М.О. Організація і методика обліку основних засобів підприємства та аналіз ефективності їх використання. *Вісник університету «Україна». Серія економіка, менеджмент, маркетинг*. 2019. №3 (24). URL: <http://surl.li/ggwca>
7. Gori R.S.L., Lacerda D.P., Piran F.S., Silva N.A. Efficiency in higher education institutions: an analysis of data envelopment analysis applications. 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/387470192_Efficiency_in_higher_education_institutions_an_analysis_of_data_envelopment_analysis_applications
8. Бровко Л.І., Галаган Т.І., Бровко Є.І. Економічна ефективність використання основних фондів сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 22–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_22_7
9. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. *Фінанси підприємств: навч. посіб.* Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 292 с.
10. Звіт про результати фінансової діяльності/Форма 5-дс Примітки до річної фінансової звітності КНЕУ за 2023 р. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/13WHN4mVJ7S03uRDjI19yq3iwAIFqbJO>

References:

1. Pushkar I. V., Yozhykova I. (2024) Orhanizatsiini aspekty analizu vykorystannia osnovnykh zasobiv pidpriemstva [Organizational aspects of the analysis of enterprise fixed assets usage]. XVIII International Scientific and Practical Conference "Innovations in Scientific Research: World Experience and Realities" (April 10–12, 2024), Riga, Latvia: International Scientific Unity, 231 p. (in Ukrainian)
2. Lopatovska O. O., Nikolchuk Yu. M., Bondaruk S. R. (2023) Osnovni zasoby pidpriemstva: metodyka analizu ta efektyvnist vykorystannia [Fixed assets of an enterprise: analysis methodology and efficiency of use]. *Transformatsiina ekonomika – Transformational economy*, no. 5(05), pp. 75–81. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-5-13> (in Ukrainian)
3. Kuzmin O. (2020) Ekonomichna efektyvnist vykorystannia osnovnykh zasobiv pidpriemstva [Economic efficiency of enterprise fixed assets utilization]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy – Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, vol. 20(9), pp. 240–245. (in Ukrainian)
4. Marenych T. H. (2012) Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti vykorystannia osnovnykh zasobiv [Methodical approaches to evaluating the efficiency of fixed assets utilization]. Available at: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05 (in Ukrainian)

5. Tomchuk O. F. (2019) Teoretychni aspekty systemy analitychnoho zabezpechennia [Theoretical aspects of the analytical support system]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, no. 35, pp. 484–492. (in Ukrainian)
6. Drobiazko S.I., Konoplia M.O. (2019) Orhanizatsiia ta metodyka obliku osnovnykh zasobiv pidpriemstva ta analiz yikh efektyvnoho vykorystannia [Organization and methods of accounting for enterprise fixed assets and analysis of their efficient use]. *Visnyk universytetu “Ukraina” – Bulletin of the University of “Ukraine”*. Serii: ekonomika, menedzhment, marketyng, vol. 3(24). Available at: <http://surl.li/ggwca> (in Ukrainian)
7. Gori R. S. L., Lacerda D. P., Piran F. S., Silva N. A. (2024) Efficiency in higher education institutions: an analysis of data envelopment analysis applications. Available at: https://www.researchgate.net/publication/387470192_Efficiency_in_higher_education_instit (in Ukrainian)
8. Brovko L. I., Halahan T. I., Brovko Ye. I. (2017) Ekonomichna efektyvnist vykorystannia osnovnykh fondiv silskohospodarskykh pidpriemstv. [Economic efficiency of using fixed assets in agricultural enterprises]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience.*, vol. 22, pp. 22–26. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_22_7 (in Ukrainian)
9. Bedrynets M. D., Dovhan L. P. (2018) *Finansy pidpriemstv: navchalnyi posibnyk* [Enterprise finance: textbook]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 292 p. (in Ukrainian)
10. Kyivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet. Zvit pro rezultaty finansovoi diialnosti / Forma 5-ds. Prymitky do richnoi finansovoi zvitnosti KNEU za 2023 r. [Financial performance report / Form 5-ds. Notes to the annual financial statements of KNEU for 2023]. Available at: <https://drive.google.com/drive/folders/13WHN4mVJ7S03uRDjIl9yq3iwAIFqbJO> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 11.04.2025